

مروری کلی بر لایحه پیشنهادی بودجه کل کشور در سال ۱۳۹۶

دکتر حسن شکوه*

اشاره:

دولت پس از تهیه لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور آن را برای بحث، بررسی و تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم کرد. بودجه ۱۰۸۵ تریلیون تومانی سال ۱۳۹۶ با توجه به اصل کمیایی منابع، اولویت‌بندی‌هایی را بر اساس اسناد بالادستی مانند برنامه ششم توسعه قائل شده است. بر این اساس تداوم رشد و تحریک اقتصادی با مشارکت بخش خصوصی، شفافیت مالی و تقویت حوزه‌های زیربنایی مانند محیط زیست، آب، کشاورزی، حمل و نقل، دفاع، بهبود فضای کسب و کار و تأمین مالی خارجی مورد توجه جدی قرار گرفته‌اند. ساختار بودجه و اولویت‌بندی آن با توجه به کمیایی منابع و شرایط موجود اقتصادی، اصولی، راهبردی و قابل قبول است؛ هرچند که وابستگی به نفت و تردید در تحقق درآمدهای نفتی و مالیاتی و همچنین ابهام در عرصه اقتصاد بین‌الملل چالشی برای تحقق اهداف بودجه است که گره‌گشایی و رفع این چالش‌ها صرفاً در قالب بودجه سالانه امکان‌پذیر نیست.

مقدمه

بر اساس تجربه کنونی بشر، دولت مکمل بازار در عرصه اقتصاد محسوب می‌شود. از این رو سند بودجه کل کشور برنامه دخل و خرج دولت بوده و ابزاری برای سیاست‌گذاری، اجرای قوانین و ملاکی برای ارزیابی اقتصاد ملی و چالش‌های رودرروی آن است. توجه به کمیایی منابع، تشخیص دقیق مسائل و مشکلات اقتصادی، رعایت اولویت‌بندی‌های تخصیص منابع اقتصادی بر اساس میزان تأثیرگذاری راهبردی در اقتصاد ملی، توازن و تعادل در میان بخش‌های مختلف بودجه و برخورداری بخش‌های مختلف جامعه از برنامه کلان تخصیص منابع و توجه به نتایج اجتماعی، سیاسی، نظامی و امنیتی آن از اهمیت زیادی در تهیه و تنظیم بودجه برخوردار است. در این راستا اسناد بالادستی نقش مهمی در هدایت و راهبری بودجه‌های سنواتی خواهند

داشت. در این چهارچوب برنامه پنج ساله ششم از اسنادی است که در تنظیم بودجه سال ۱۳۹۶ نقش اساسی دارد.

بودجه کل کشور و اولویت‌های برنامه ششم

بودجه کل کشور در ۱۴ آذرماه توسط رئیس‌جمهور به مجلس تقدیم شد. ۱۴ روز بعد مجلس شورای اسلامی بررسی لایحه ۱۴۴ ماده‌ای برنامه ششم توسعه را شروع کرد که تا آخر دی ماه ادامه داشت. مجلس پس از بررسی لایحه ششم توسعه، بودجه کل کشور را مورد بررسی قرار خواهد داد. مقایسه جداول کلان مالی اسناد برنامه ششم توسعه و جداول کلان بودجه سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد که سرجمع منابع عمومی بودجه ۱۳۹۶ تقریباً مشابه ارقام جداول کلان اسناد برنامه است، اما ترکیب آن متفاوت است. برای افزایش کارایی سند بودجه اولویت‌بندی و نحوه تخصیص منابع در بودجه ۱۳۹۶ باید بر اساس اهداف برنامه ششم توسعه باشد. بر اساس اولویت‌های مصوب مجلس شورای اسلامی و اهداف اعلامی دولت موضوعاتی مانند:

۱- تحقق رشد اقتصادی هشت درصدی و اصلاح ساختار از طریق ایجاد ثبات در اقتصاد کلان؛

۲- شفافیت مالی؛

۳- موضوعات راهبردی آب و محیط زیست؛

۴- موضوعات خاص مکان محور شامل توسعه سواحل مکران و اروند و بازآفرینی بافت های نا کارآمد شهری (حاشیه شهرها و بافت های فرسوده)، بافت های تاریخی و مناطق روستایی؛

۵- موضوعات خاص بخش پیشروی اقتصاد شامل معدن و صنایع معدنی، کشاورزی، گردشگری، ترانزیت و حمل و نقل ریلی، فناوری های نوین، توسعه و کاربست علم و فناوری و انرژی؛

۶- موضوعات خاص کلان فرابخشی شامل بهبود محیط کسب و کار، اشتغال، فضای مجازی و بهره وری، تأمین منابع مالی برای اقتصاد کشور، نظام عادلانه پرداخت و رفع تبعیض و ساماندهی، پایداری صندوق های بیمه ای و بازنشستگی، توانمندسازی محرومان و فقرا، بیمه های اجتماعی، پیشگیری و کاهش آسیب های اجتماعی، اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، فرهنگ عمومی و سبک زندگی ایرانی - اسلامی؛ و

۷- توسعه آمادگی دفاعی و امنیت؛ از اولویت های اصلی برنامه ششم توسعه است.

با توجه به این موضوعات لایحه بودجه ۱۰۸۵ تریلیون تومانی سال آینده با ۱۱ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۹۵ به مجلس تقدیم شد. به گفته رئیس جمهور شفافیت مالی و مقابله با فساد یک مطالبه اجتماعی است و نقطه آغازین اصلاحات در این زمینه، ایجاد شفافیت مالی در بودجه است. لذا یکی از تبصره های بودجه سال آتی آن است که تمامی منابع عمومی می بایست از طریق فرآیند رسمی بودجه و تحت نظارت نمایندگان مجلس شورای اسلامی هزینه شود.

استمرار ثبات اقتصاد کلان و رشد اقتصادی ایجاد شده در سال جاری اولویت دیگر سند بودجه کل کشور است. بر این اساس در بودجه ۱۳۹۶ رشد اقتصادی ۷/۷ درصد، رشد سرمایه گذاری ۱۲/۲ و نرخ تورم ۷/۶ درصد پیش بینی شده است. مجموع بودجه عمومی دولت ۳۷۱ هزار میلیارد تومان، بودجه شرکت های دولتی ۴۳ هزار میلیارد تومان و درآمدهای اختصاصی دولت ۵۱ هزار میلیارد تومان پیش بینی شده است. سقف منابع عمومی بودجه نیز ۳۲۰ هزار میلیارد تومان است. با فرض فروش هر بشکه نفت خام به قیمت ۵۵ دلار، صادرات نفت و میعانات گازی معادل ۲/۵۳ میلیون بشکه در روز با نرخ ۳۳۰۰ تومان ارزش دلار، منابع نفتی در حدود ۱۱۱ هزار میلیارد تومان خواهد بود. این رقم در بودجه ۱۳۹۵، ۷۴ هزار میلیارد تومان بود. بر اساس برآورد مرکز پژوهش های مجلس حداقل ۱۰۰ هزار میلیارد تومان از منابع نفتی محقق می شود. کل درآمدهای دولت با احتساب ۲۰ درصد سهم صندوق توسعه ملی و ۱۴/۵ درصد سهم شرکت ملی نفت ۱۵۹ هزار

میلیارد تومان پیش بینی شده است. از این میزان ۱۱۳ هزار میلیارد تومان سهم مالیات است که نسبت به پیش بینی عملکرد ۱۲ ماهه بودجه ۱۳۹۵ از رشد ۲۳ درصدی برخوردار است. در سال ۱۳۹۶ درآمدهای مالیاتی با عدم تحقق حدود ۱۰ هزار میلیارد تومانی روبه رو بوده است.

۲۳۶ هزار میلیارد تومان به هزینه های جاری اختصاص داده شده است که با رشد ۱۰ درصدی میزان افزایش حقوق کارکنان، بودجه عمومی تا ۱۳ درصد افزایش دارد. مجموع اعتبارات عمرانی ۶۲ هزار میلیارد تومان است که نسبت به پیش بینی عملکرد سال ۱۳۹۵، حدود ۲۶ درصد بیشتر شده است. رشد اعتبارات هزینه های جاری نیز نسبت به پیش بینی عملکرد سال ۱۳۹۵ معادل ۱۳ درصد برآورد شده است. تملک دارایی های مالی نیز با کاهش ۱۷ درصدی نسبت به پیش بینی عملکرد ۱۳۹۵ همراه خواهد بود که بخش مهمی از آن بازپرداخت سود و اصل اوراق سررسید شده در سال ۱۳۹۶ خواهد بود. همچنین حدود ۳۲/۵ هزار میلیارد تومان منابع از فروش اوراق مالی پیش بینی شده است (۲۰ هزار میلیارد تومان برای اجرای طرح های عمرانی، ۷/۵ هزار میلیارد تومان برای تسویه مطالبات قطعی اشخاص حقیقی و حقوقی و پنج هزار میلیارد تومان برای تهاثر بدهی های دولت). همچنین در طرف مصارف، حدود ۱۴/۵ هزار میلیارد تومان برای بازپرداخت اصل و سود اوراق سررسید شده در نظر گرفته شده است (تسویه مطالبات اشخاص ۵۰ میلیارد تومان، تسویه بدهی های دولت پنج هزار میلیارد تومان، بازپرداخت اسناد خزانه اسلامی ۸/۵ هزار میلیارد تومان و بازپرداخت اصل اوراق مشارکت طرح های عمرانی یک هزار میلیارد تومان). سقف تملک دارایی های مالی تا ۶۲ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان قابلیت تحقق دارد.

در لایحه بودجه ۱۳۹۶ به شهرداری ها و شرکت های دولتی اجازه انتشار اوراق مالی تا سقف ۲۰ هزار میلیارد تومان و به شرکت نفت

کشاورزی و محیط زیست

بودجه سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور به عنوان یکی از دستگاه‌های حافظ ۸۵ درصد از عرصه‌های طبیعی کشور در بودجه ۱۳۹۶ با رشد ۸۵ درصدی مواجه بوده است. بودجه سازمان حفاظت محیط زیست رشد حدود ۱۷ درصدی را تجربه کرده و اعتبارات فصل آب و فاضلاب که جمع‌آوری و بازچرخانی آب را شامل می‌شود، رشدی حدود ۲۱۶ درصدی نسبت به امسال تجربه خواهد کرد. دولت برای طرح‌های زیربنایی و توسعه‌ای با اولویت طرح‌های دانش‌بنیان در بخش‌های علوم و تحقیقات، کشاورزی، آب و خاک، محیط زیست با رعایت سقف مقرر که معادل ۵۰ میلیارد دلار است، به دستگاه‌های متولی اجازه داده است که نسبت به اخذ تضمین تسهیلات مالی بلاعوض یا اعتباری تا مبلغ پنج میلیارد دلار از دولت‌ها، مؤسسات مالی خارجی و بین‌المللی اقدام کنند.

به شرکت‌های وابسته و تابعه وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، سازمان‌های انرژی اتمی و میراث فرهنگی اجازه داده شده است تا سقف ۱۰۰ هزار میلیارد ریال برای اجرای طرح‌های خود با اولویت اجرای پروژه‌های آب‌شیرین‌کن، طرح‌های آب‌رسانی، تکمیل شبکه‌های جمع‌آوری و انتقال فاضلاب، تصفیه‌خانه‌های آب و فاضلاب با تضمین اصل و سود اوراق قرضه منتشر کنند. بحران آب زیرزمینی و فرونشست زمین یکی از مهمترین دغدغه‌های محیط زیست کشور است که به علت برداشت بی‌رویه از منابع آب زیرزمینی ایجاد شده است. لذا در بودجه سال ۱۳۹۶ تسهیل برنامه‌های مرتبط با کنترل برداشت از منابع آب زیرزمینی پیش‌بینی شده است.

مجموع بودجه عمرانی و جاری وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۶، سه هزار و ۳۹۰ میلیارد تومان برآورد شده است. برآورد بودجه جاری این وزارتخانه ۲۳۲ میلیارد تومان و بودجه عمرانی یا تملک‌داری‌های سرمایه‌ای سه هزار و ۱۵۶ میلیارد تومان برآورد شده است. مبلغ ۱۳ هزار و ۵۰۰ میلیارد ریال به عنوان پرداخت سهم دولت در تقویت صندوق بیمه محصولات کشاورزی از محل منابع ماده ۱۰ قانون تنظیم بخشی از تعهدات مالی دولت و ماده ۱۲ قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور پرداخت می‌شود. علاوه بر این تمامی بانک‌های کشور اعم از دولتی و غیردولتی و مؤسسه‌های مالی و صندوق‌های حمایتی که به بخش کشاورزی تسهیلات پرداخت کرده‌اند، موظفند بازپرداخت وام‌های اشخاص حقیقی، حقوقی و غیردولتی که دچار خسارت خشکسالی و سرمازدگی یا آفات و بیماری‌های همه‌گیر یا حوادث غیرمترقبه یا آتش‌سوزی غیر عمدی شده باشند را مشروط به تأمین بار مالی اضافی از محل اعتبارات ماده ۱۲ قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور به مدت سه سال استمهال کنند. ضمن این که یارانه نقدی

اجازه انتشار اوراق ارزی تا سقف سه میلیارد دلار داده شده است. از ۲۰ هزار میلیارد تومان اوراق مالی، ۱۰ هزار میلیارد تومان برای شرکت‌های دولتی، پنج هزار میلیارد تومان برای شهرداری‌ها و پنج هزار میلیارد تومان برای شرکت‌های وزارت نفت در نظر گرفته شده است. همچنین به دولت اجازه داده شده است سه میلیارد دلار اوراق ارزی برای بازپرداخت اوراق سررسیدشده شرکت ملی به نفت ایران منتشر کند. علاوه بر این دولت اجازه دارد پنج هزار میلیارد تومان اوراق مالی ریالی برای بازپرداخت اوراق مالی ریالی سررسیدشده منتشر کند. در تبصره سه به بخش‌های دولتی و غیردولتی اجازه داده شده است تا حدود ۵۰ میلیارد دلار فاینانس (تأمین مالی خارجی) با تصویب شورای اقتصاد و با سپردن تضمین‌های لازم به بانک‌های عامل جذب نماید.

واگذاری طرح‌های عمرانی به بخش خصوصی

با توجه به نیاز بیش از ۴۰۰ هزار میلیارد تومانی برای تکمیل طرح‌های نیمه تمام عمرانی و با هدف ایجاد تحرک در اقتصاد، دولت به دنبال واگذاری طرح‌های عمرانی به بخش خصوصی به منظور افزایش سرمایه‌گذاری، کارایی، بهره‌وری و آزادی منابع حبس‌شده در این طرح‌ها است. دولت در قالب بودجه، طرح‌های نیمه تمام دارای توجیه اقتصادی و مالی را به بانک‌های عامل معرفی خواهد کرد. با توجه به نوع طرح حداقل ۲۰ درصد از منابع مورد نیاز به عنوان آورده بخش خصوصی، ۲۵ درصد نیز توسط صندوق توسعه ملی در بانک عامل سپرده‌گذاری خواهد شد و مابقی منابع مورد نیاز در قالب تسهیلات بانکی به بخش خصوصی و به بهترین پیشنهاد دریافت شده واگذار می‌شود. همچنین دولت آمادگی دارد در صورت نیاز به میزان حداکثر ۲۰ درصد از منابع مورد نیاز را از محل اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای در قالب تسهیلات بانکی در اختیار بخش غیردولتی قرار دهد.

خصوصی اداره شود. بودجه سال ۱۳۹۶ امور برق آبی، برق و سیستم‌های توزیع و انتقال برق به میزان هفت هزار میلیارد ریال در نظر گرفته شده است که در مقایسه با بودجه ۱۳۹۵ نزدیک به ۳۷ درصد کاهش داشته است.

با توجه به اهمیت آب در برنامه ششم توسعه و توجه ویژه دولت به آن، برای سال ۹۶ در مقایسه با امسال اعتبار بیشتری برای این امر در نظر گرفته شده است که در مجموع ۲۴ درصد رشد نشان می‌دهد. افزون بر بودجه ۴۳ هزار میلیارد ریالی فصل منابع آب، ۱۷ هزار میلیارد ریال دیگر از ردیف‌های متفرقه به آن اضافه شده است. همچنین بابت طرح‌های کوچک استانی در بخش آب نیز نزدیک به ۱۵ هزار میلیارد ریال در اختیار استانداری‌ها قرار می‌گیرد که البته توزیع آنها بر عهده وزارت نیرو نیست.

فصل آب و فاضلاب

مجموع هزینه‌ها و اعتبار آب و فاضلاب به عنوان یکی از زیرشاخه‌های امور مسکن، عمران و شهرسازی از محل منابع عمومی و اختصاصی با رشد ۲۱۶/۸ درصدی به ۲۶۲ هزار و ۹۵۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۶ خواهد رسید که بیش از ۲۵ درصد رشد را نسبت به سال گذشته نشان می‌دهد. سال گذشته اعتبار این بخش معادل ۸۳ هزار میلیون ریال پیش‌بینی شده بود. از نکات قابل توجه در فصل آب و فاضلاب، توجه ویژه به مقوله آب‌رسانی روستایی است و با توجه به برنامه‌های از پیش تعیین‌شده، انتظار می‌رود جمعیت زیر پوشش خدمات آب شرب کشور در سال آینده افزایش قابل توجهی داشته باشد.

ردیف‌های متفرقه لایحه بودجه

در لایحه بودجه امسال ۱۵۰ میلیارد ریال برای مطالعات طراحی و نجات دریاچه ارومیه، یک هزار و ۵۰۰ میلیارد ریال برای توسعه سواحل مکران در استان‌های هرمزگان و سیستان و بلوچستان، یک هزار میلیارد ریال برای طرح‌های

نان برای سال آینده دو هزار و ۳۰۰ میلیارد تومان و یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی ۴۵۰ میلیارد تومان، یارانه کالاهای اساسی و هزینه‌های کنترل و تنظیم بازار کالاهای و محصولات کشاورزی، دامی و سایر کالاهای، ۱۰۰ میلیارد تومان تعیین شده است.

صنعت آب و برق

در سال ۱۳۹۵ دولت با توزیع اوراق مشارکت و اسناد خزانه اسلامی، بخش زیادی از تعهدات وزارت نیرو را پوشش داده و مطابق قانون بودجه ۱۳۹۵ نزدیک به ۳۵ هزار میلیارد ریال از مجموع ۷۵ هزار میلیارد ریال اسناد و اوراق در نظر گرفته شده پرداخت شده است. امسال دولت ۶۱ هزار میلیارد ریال از بدهی‌های بانکی نیروگاه‌هایی را که در سال‌های گذشته از سوی دولت دهم واگذار شده بود، پرداخت کرد که کمک بزرگی به وزارت نیرو بود. سهم وزارت نیرو در لایحه بودجه پیشنهادی سال ۱۳۹۶ بیش از ۷۵ هزار میلیارد ریال در نظر گرفته شده است. پنج میلیارد دلار برای توانمندسازی شرکت‌های دانش‌بنیان در امور مرتبط با آب، خاک، کشاورزی و برای طرح‌های آب و برق، فروش ۱۰۰ هزار میلیارد ریال اوراق بهادار و برای بدهی‌ها و طرح‌های نیمه‌تمام ۲۰۰ هزار میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. اگر این اوراق به فروش نرود امکان واگذاری آن به پیمانکاران و طلبکاران وجود دارد.

برای هر مترمکعب آب توزیعی در شهرها ۱۵۰ ریال و تا سقف ۷۰۰ میلیارد ریال برای توسعه آب‌رسانی روستایی هزینه می‌شود. این رقم در بخش برق، ۵۰ ریال به ازای هر کیلووات ساعت برق مصرفی (تا سقف ۱۱ هزار میلیارد ریال) است که در مقایسه با بودجه سال ۱۳۹۵ (۳۰ ریال) افزایش ۲۰ ریالی دارد و برای برق‌رسانی به مناطق روستایی و خرید تضمینی برق تجدیدپذیر استفاده می‌شود. برنامه بهبود و بهره‌وری منابع آب از یک هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۵ به هفت هزار و ۶۵۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه ۹۶ افزایش یافته است که چند فعالیت مهم مانند طرح‌های تعادل بخشی، ساخت بندهای تغذیه مصنوعی، تکمیل و تجهیز شبکه‌های اندازه‌گیری و طرح‌های مرمت و بازسازی را شامل می‌شود. با احتساب دو هزار و ۶۰۰ میلیارد ریال در نظر گرفته شده برای ساماندهی انهار، در مجموع هفت هزار میلیارد ریال برای طرح احیا و تعادل بخشی آب‌های زیرزمینی در بودجه اختصاص داده شده است.

بر اساس این طرح، در سال گذشته، ۴۷۵ میلیون متر مکعب اضافه‌برداشت از منابع آب زیرزمینی کنترل شد و در چهار سال آینده پنج میلیارد و ۷۰۰ میلیون متر مکعب و پس از ۲۰ سال ۱۱۰ میلیارد متر مکعب اضافه‌برداشت از منابع آب زیرزمینی کنترل می‌شود. در بخش برق و انرژی، وابستگی وزارت نیرو به بودجه‌های دولتی ناچیز است و تلاش می‌شود این بخش از محل فروش و سرمایه‌گذاری‌های بخش

و ۹۰۳ میلیون تومان بود. همچنین اعتبارات وزارت راه و شهرسازی در لایحه پیشنهادی سال ۱۳۹۴ بیش از ۶۳۲۷ میلیارد تومان و در لایحه پیشنهادی سال ۱۳۹۳ بالغ بر ۴۶۵۰ میلیارد تومان بود.

وزارت صنعت

در حوزه صنعت، معدن و تجارت با توجه به شرایط رکودی کشور در سال ۱۳۹۲، رویکرد دولت بهبود فضای کسب و کار، ایجاد تقاضای خارجی از طریق توسعه صادرات غیر نفتی و تقویت بازار داخلی بوده است. در عین حال بودجه وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان‌های تابعه آن در سال ۱۳۹۶ معادل ۵۸۹ میلیارد و ۸۳۰ میلیون تومان برآورد شده که نسبت به بودجه مصوب امسال که معادل ۲۵۲ میلیارد و ۸۷۳ میلیون تومان بود، رشد ۲/۳ برابری داشته است. بودجه وزارت صنعت، معدن و تجارت بدون احتساب سازمان‌های زیرمجموعه آن معادل ۱۸۴ میلیارد و ۶۸۱ میلیون تومان برآورد شده است. طبق لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بودجه مربوط به تأمین سرمایه صندوق‌های بخش صنعت و معدن هشت میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان، بودجه مربوط به ارتقا و بهبود بهره‌وری، تصویب و افزایش بخش صادراتی و بازاریابی‌های داخلی و خارجی فرش دستباف ۱۴ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان برآورد شده است.

در بودجه سال آتی بودجه مربوط به سازمان توسعه و تجارت ایران ۳۶ میلیارد و ۸۵۲ میلیون تومان، بودجه مربوط به مرکز توسعه تجارت الکترونیکی هشت میلیارد و ۶۴۶ میلیون تومان، بودجه مربوط به بازرسان شاغل در حوزه نظارت بر بازار در وزارت صنعت، معدن و تجارت ۸۵ میلیارد و ۷۹۰ میلیون تومان، بودجه مربوط به سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران - مادر تخصصی ۷۰ میلیارد و ۴۷۰ میلیون تومان، بودجه مربوط به سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران - مادر تخصصی ۴۱ میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان، بودجه مربوط به شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران ۱۰۵ میلیارد و ۶۰۰ میلیون تومان، بودجه مربوط به سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان ۲۲ میلیارد و ۲۸۹ میلیون تومان، بودجه مربوط به صندوق ضمانت صادرات ایران شش میلیارد و ۱۰۰ میلیون تومان و بودجه مربوط به اتحادیه مرکزی فرش دستباف روستایی ایران پنج میلیارد تومان برآورد شده است.

آموزش عالی، آموزش پرورش و ورزش

در حوزه آموزش و پرورش و آموزش عالی ۴۷ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده که از این رقم ۳۳ هزار میلیارد تومان سهم آموزش و پرورش است و مابقی آن برای حوزه‌های مختلف آموزش عالی در نظر گرفته شده است. بر این اساس سهم آموزش و

مشارکتی با بخش خصوصی، ۶۰ میلیارد ریال برای احیا و رفع آلودگی رود کارون، ۷۵ میلیارد ریال برای شورورزی سواحل جنوبی کشور و ۵۰۰ میلیارد ریال برای تأمین آب و برق جزیره ابوموسی اختصاص یافته است.

افزایش بودجه ارتباطات و راه‌آهن در سال ۹۶

دولت بودجه ۳۱۲ میلیارد و ۴۰۲ میلیون و ۶۰۰ هزار تومانی برای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به انضمام کلیه شرکت‌های تابعه آن در نظر گرفته است. ۱۴۰ میلیارد تومان برای سرمایه‌گذاری خطرپذیر از منابع داخلی شرکت‌های تابعه وزارت ارتباطات اختصاص داده شده است. بودجه راه‌آهن در لایحه سال جاری ۷۷۶ میلیارد و ۷۲ میلیون تومان بود. در لایحه بودجه سال آینده اعتبار عمرانی (تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) راه‌آهن، یک هزار و ۴۳۸ میلیارد و ۶۹۰ میلیون تومان است. این رقم تقریباً ۸۰ درصد بیشتر از اعتبارات عمرانی سال جاری راه‌آهن است. اعتبار عمرانی (تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) شرکت ساخت و توسعه زیربنای حمل‌ونقل کشور چهار هزار و ۲۷۰ میلیارد و ۱۹۰ میلیون تومان است. اعتبارات این شرکت در لایحه بودجه امسال سه هزار و ۳۹۲ میلیارد و ۶۷۸ میلیون تومان بود. بودجه سازمان راه‌داری و حمل و نقل جاده‌ای نیز در لایحه بودجه امسال هزار و ۱۰۲ میلیارد تومان بود. این در حالی است که اعتبار عمرانی (تملک دارایی‌هایی سرمایه‌ای) این سازمان در لایحه بودجه سال آینده کل کشور یک هزار و ۲۱۵ میلیارد و ۲۹۷ میلیون تومان است.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور، به اعتبارات عمرانی (تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) وزارت راه و شهرسازی ۸ هزار و ۶۳۸ میلیارد و ۷۵۴ میلیون تومان اختصاص داده شده است. اعتبارات عمرانی این وزارتخانه در لایحه سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۷ هزار و ۳۶۳ میلیارد

با وجود افزایش قیمت نفت تحقق درآمدهای دولت از محل نفت و مالیات‌ها به صورت کامل محل تردید است. این امر تحقق بودجه عمرانی را نیز با مشکل روبه‌رو می‌کند. فعالان بخش خصوصی افزایش درآمدهای مالیاتی را نوعی فشار بر بخش خصوصی می‌دانند. بنابراین دولت در سال آینده همچنان با کسر بودجه مواجه خواهد بود. تأکید عمده بودجه در سال ۱۳۹۶ بر روی استمرار رشد است. بر این اساس دولت در قالب بودجه تلاش می‌کند با تشویق بخش خصوصی طرح‌های عمرانی نیمه‌تمام را با ارائه بسته‌های مالی مناسب در قالب بودجه به سرانجام برساند. در بودجه سال ۱۳۹۶ توجه خاصی به بخش آب و محیط زیست، کشاورزی، حمل و نقل و دفاع شده است. میزان منابع و اعتبارات در این بخش‌ها در حد قابل توجهی افزایش یافته است. در بخش آموزش و پرورش و آموزش عالی اگر چه اعتبارات افزایش یافته است ولی متناسب با نیازهای کشور نیست. دولت زمینه استفاده از تأمین مالی خارجی را تا سقف ۵۰ میلیارد دلار فراهم کرده است که تحقق آن منوط به بهبود فضای کسب و کار و توسعه و بهبود روابط اقتصادی خارجی است. ضمن اینکه تملک دارایی مالی و انتشار اوراق قرضه نیز تا سقف ۶۲ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان بسترسازی شده؛ هر چند امکان تحقق تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در حدود ۲۲ هزار میلیارد تومان برآورد شده است. در مجموع تقویت سرمایه اجتماعی، بهبود فضای کسب و کار، ایجاد شفافیت، تحقق درآمدهای نفتی، نوسان نرخ دلار، تأمین مالی ۵۰ میلیارد دلاری خارجی از موضوعات کلیدی در اجرای سند بودجه و بهبود شرایط اقتصاد ملی است که تحقق آن در طول یک سال بسیار دشوار به نظر می‌رسد.

پژوهش هر ایرانی ۷۰۰ هزار تومان است. رشد بودجه آموزش عالی در سال آینده ۱۳/۸ درصد است اما اعتبارات بعضی از دانشگاه‌های بزرگ زیر ۱۰ درصد رشد داشته است. رقم بودجه ۹۳۶ میلیاردی معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور به ۱۰۲۴ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۶ رسید. رقم بودجه صندوق حمایت از پژوهش‌گران و فناوران نیز ۱۹ میلیارد تومان و بودجه سازمان امور دانشجویان به ۳۲۶ میلیارد تومان رسیده است. تبصره چهار لایحه دولت در بند (د) به صندوق توسعه ملی اجازه داده تا ۴۰۰ میلیون دلار تسهیلات ارزی برای خرید تجهیزات آزمایشگاهی، تحقیقاتی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی اختصاص دهد که ۳۰۰ میلیون دلار آن را برای وزارت علوم و ۱۰۰ میلیون دلار را به بهداشت و درمان و حوزه آموزش پزشکی در آموزش عالی خواهد داد. در بودجه سال ۹۶ تا ۱۰ درصد از خدمات حوزه آموزش و پرورش و بهداشت و درمان به جای ارائه مستقیم توسط دولت به صورت قرارداد خرید خدمت از بخش غیر دولتی صورت خواهد گرفت.

سهم وزارت ورزش و جوانان از بودجه کل کشور یک هزار و ۵۳ میلیارد و ۷۷۶ میلیون تومان است که از این مبلغ ۶۸۴ میلیارد و ۸۷۲ میلیون و ۳۰۰ هزار تومان سهم وزارت ورزش و جوانان است و ۳۶۸ میلیارد و ۹۰۴ میلیون تومان سهم شرکت سهامی توسعه و نگهداری اماکن ورزشی است. بودجه مستقیم وزارت نسبت به دو سال گذشته کاهش چشم‌گیری داشته است. بودجه ورزش در سال ۱۳۹۵ بیش از دو هزار و ۷۰۰ میلیارد تومان بوده که در سال ۹۶ کاهش داشته است. دولت همچنین در تبصره ۱۷ لایحه بودجه سال ۹۶، به منظور حمایت از ازدواج جوانان بانک مرکزی را مأمور کرده است کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور را ملزم کند تا به اندازه سهم خود از مجموع سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و جاری تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج را در اولویت نخست پرداخت قرار دهند.

نتیجه‌گیری

بودجه کل کشور در سال ۱۳۹۶ با توجه به اولویت‌های تعیین‌شده در برنامه پنج ساله ششم در ۱۴ آذر توسط رئیس‌جمهور به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد. بودجه سال ۱۳۹۶ مانند سال‌های قبل به روش سنتی و بر اساس درآمدهای نفتی، منابع مالیاتی و درآمدهای اختصاصی دولت طراحی شده است. یعنی وابستگی به درآمدهای نفتی همچنان ادامه دارد. این در حالی است که برخی معتقدند که سهم ۱۴/۵ درصد شرکت ملی نفت از محل فروش نفت با توجه به نیاز ۲۰۰ میلیارد دلاری این صنعت به سرمایه‌گذاری اندک است. نرخ دلار در بودجه سال آتی سه هزار و ۳۰۰ تومان در نظر گرفته شده است، در حالی که نرخ ارز در بازار آزاد به چهار هزار تومان نیز نزدیک شده است. این امر محل انتقاد صادرکنندگان کالا می‌باشد.

